

Сердюк Г. А.,

канд. філос. наук, в.о. директора,
Комунальний заклад «Чернігівський
обласний науковий ліцей» Чернігівської
обласної ради, м. Чернігів

УДК 373.5.091:502.131.1

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250618.08>

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВОГО ЛІЦЕЮ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Науковий ліцей реалізує завдання надання спеціалізованої освіти наукового спрямування. Водночас забезпечує профільне навчання, займаючи в мережі закладів старшої профільної школи своє чільне місце. Справді, наукова освіта стає світовим трендом, оскільки в її основі інноваційні підходи до засвоєння знань, що забезпечує дослідно-орієнтовану діяльність учасників освітнього процесу. Ідеться про формування критичного мислення, здатність виконувати дослідницьку діяльність, розвинену дослідницьку компетентність здобувачів освіти, актуальність дослідницьких практик навчання. Інтеграція освіти і науки забезпечує поєднання навчальної діяльності з дослідницькою діяльністю.

У полі зору наукової спільноти були такі аспекти: питання ідентифікації наукової освіти в українській педагогічній науці (О. Ковальова), наукова освіта як педагогічний концепт (С. Бабійчук), як інновація в системі освіти (Н. Поліхун, І. Сліпухіна, І. Чернецький, А. Шульга, О. Шульга), теоретичний та нормативно-правовий контекст наукової освіти в Україні (Ю. Гоцуляк, М. Гальченко), інноваційні практики наукової освіти, зокрема інноваційні технології наукової освіти в перспективі вібудови України (М. Гальченко), перспективи наукової освіти в контексті професійної орієнтації учнівської молоді (Т. Кабусь, М. Воробйов). Наукову освіту розглядають як фактор трансформації мислення і знання (О. Ковальов). Особливу увагу приділено освіті наукового спрямування в умовах воєнного стану (О. Науменко), характерним рисам освіти наукового спрямування (В. Сікорська, О. Сікорський), перспективним освітнім моделям спеціалізованої освіти наукового спрямування (Ю. Ольшаний), особливостям організації та здобуття спеціалізованої освіти в Україні в контексті Закону України "Про освіту" (В. Дрижак, С. Єрмак).

Необхідність інноваційних підходів у сфері освіти та наукових досліджень – вимога часу. "Наукові ліцеї, що надають базову і повну загальну середню освіту, можуть інтегруватися з регіональними підрозділами МАН, науковими установами та іншими закладами освіти" [1, с. 4]. Відповідно до Стандарту

спеціалізованої освіти наукового спрямування науковий ліцей формує дослідницьку компетентність учнів. Тісна взаємодія з науково-педагогічними працівниками, які забезпечують не тільки поглиблене вивчення профільних дисциплін, курсів за вибором, факультативів, організацію написання науково-дослідницьких робіт, підготовку й реалізацію індивідуальних і колективних проєктів, інноваційні форми співпраці з учнівським і педагогічним колективами, сприяє формуванню дослідно-орієнтованого середовища в ліцеї. Практичний досвід організації освітньої діяльності наукового ліцею переконує, що особистість, яка володіє дослідницькою компетентністю, науковою грамотністю є стрижневим елементом досягнення Цілей сталого розвитку України (далі ЦСР), ухвалених на законодавчому рівні відповідно до затверджених на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році. Ідеться про стратегічні орієнтири – забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина [3].

Комунальний заклад "Чернігівський обласний науковий ліцей" Чернігівської обласної ради є членом мережі Асоційованих шкіл ЮНЕСКО, що визначає стратегію організації освітньої діяльності закладу. Здобувачі освіти є безпосередніми учасниками процесу сталого розвитку та набувають знань, умінь, необхідних практичних навичок, ціннісних установок, відповідно до цілі №4 (якісна освіта), чого можна досягти за умови миру (ціль №16). Особливого значення набуває проєктна діяльність, що ґрунтується на застосуванні проєктної технології, що дає можливість "збалансувати академічні та прагматичні знання, а застосування вчителем сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів допомагає здобувачам освіти набутти відповідних умінь та навичок" [2, с. 616]. Важливим є урізноманітнення діяльності закладу через сучасні форми взаємодії, що розкривають світ відповідно до глобальних цілей розвитку. У діяльності ліцею апробована така форма, як благодійний ярмарок "Вільні творити майбутнє" на підтримку зруйнованого Богодухівського ліцею №2 (Харківська обл.). Організований зусиллями учнівського, педагогічного, батьківського колективів, захід став прикладом єдності та віри в силу якісної освіти, навіть під час війни. Заслужовує на увагу діяльність ліцейного євроклубу "Назустріч", що продовжує реалізацію проєкту "Творці ЄС: людина-ідея-дія", спрямованого на формування активної громадянської позиції та поширення європейських цінностей. Молодіжні активності у формі інтелектуальних змагань з питань історії, культури та

сучасності європейських країн (брейн-ринг "Євровиклик: знання об'єднують!") стали яскравою подією святкування Дня Європи та об'єднали команди національної мережі Асоційованих шкіл ЮНЕСКО. Формат круглих столів теж ефективно апробована форма роботи ("Україна і ЮНЕСКО: спадщина, наука, освіта в глобальному контексті"). Унікальною є практика літніх інтелектуальних шкіл, що була реалізована у 2025 р. як літня школа "ПУЛЬС UA: у ритмі серцебиття України та світу" для 95 учнів наукового ліцею на теренах Західної України (с. Східниця) та літня школа "ПУЛЬС–ЧЕРНІГІВ у контексті глобальних цілей", що стартувала на території Дитячого ботанічного саду (м.Чернігів) та об'єднала молодь навколо важливих екологічних та освітніх ініціатив. Підсумком роботи літніх інтелектуальних шкіл має стати збір "Натхнення" напередодні нового навчального року, де не тільки будуть презентовані учнівські проекти, але й буде обрано вектор роботи у 2025/2026 н.р. відповідно до ЦСР.

Отже, для забезпечення якісної освіти в науковому ліцеї пропонуємо розширити підходи до організації освітньої діяльності закладу відповідно до Цілей сталого розвитку України, що визначають стратегічні перспективи розбудови держави. Реформаційні процеси в старшій профільній школі, зорієнтовані на оновлення змісту освіти, академічну свободу здобувачів освіти, зміну в підходах до організації освітнього простору, євроінтеграційні процеси, сприяють розвитку сучасної наукової освіти.

Список використаних джерел

1. Ляшенко О.І. Профільна середня освіта для Нової української школи. Вісник НАПН України, 2024, 6(1). С.1-5. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6105>.
2. Сердюк Г. А. Проектна діяльність як ефективна форма дослідно-орієнтованого навчання в наукових ліцеях. Science and education for sustainable development. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts University of Technology. Monograph, Katowice: Publishing House of University of Technology, 2022. P. 616–620. <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/6ea021fc2983baf60afd42fd5d707a2.pdf>.
3. Цілі Сталого Розвитку: Україна: національна доповідь 2017. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.